

**МІНІСТЕРСТВО НАУКИ І ОСВІТИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Хайнацький Євген Сергійович

УДК 342.951:[351.773:616-036.22](477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ЕПІДЕМІОЛОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ ТА НАГЛЯДУ В УКРАЇНІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Суми – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Приватному вищому навчальному закладі «Університет сучасних знань».

Науковий керівник: доктор юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України
ТЕРЕМЕЦЬКИЙ Владислав Іванович,
Західноукраїнський національний університет,
професор кафедри цивільного права і процесу.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, доцент
МУЛЯР Галина Володимирівна,
Академія праці, соціальних відносин і туризму,
доцент кафедри кримінального права, процесу та
криміналістики;

кандидат юридичних наук
ШУСТ Ганна Петрівна,
Київський професійно-педагогічний коледж
імені Антона Макаренка, завідувач кафедри
правознавства.

Захист відбудеться 25 вересня 2021 року о 10:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.051.07 Сумського державного університету за адресою: 40007, м. Суми, вул. Петропавлівська, 57.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Сумського державного університету за адресою: 40007, м. Суми, вул. Римського Корсакова, 2.

Автореферат розіслано 20 серпня 2021 року.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Н. С. Горобець

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Проголошене у статті 49 Конституції України право кожного на охорону здоров'я включає в себе не лише можливість безоплатного лікування, доступність медичної допомоги та медичне страхування, а й обов'язок держави забезпечувати санітарно-епідеміологічне благополуччя. Водночас зростання темпу життя поряд із глобалізаційними процесами обумовлюють нові загрози та виклики для громадського здоров'я. Серед дестабілізуючих чинників варто назвати виникнення нових штамів вірусних захворювань, погіршення екологічної ситуації, кліматичні зміни, поширення соціально небезпечних хвороб, зокрема туберкульозу, ВІЛ/СНІДу, гепатитів В і С, інфекцій, що передаються статевим шляхом. Названі захворювання становлять загрозу не лише життю і здоров'ю громадян, а й дестабілізують економіко-політичну ситуацію, знижують продуктивність праці, впливають на демографічні процеси й обороноздатність держави. Так, пандемія коронавірусної інфекції COVID-19 завдала непоправних людських втрат, спричинила кризу світової економіки та засвідчила неефективність національних систем охорони здоров'я та їх неготовність до епідемічних спалахів. Зокрема, станом на 1 травня 2021 р. у світі було зафіксовано 152 656 828 заражень COVID-19, а кількість померлих унаслідок захворювання становила 3 202 221 особу.

Безсумнівно, багато в чому вирішення зазначених проблем полягає в удосконаленні адміністративно-правового регулювання відносин, що виникають у сфері забезпечення епідеміологічного благополуччя, та перегляді змісту епідеміологічного контролю і нагляду в Україні. Актуальність теми дослідження зумовлена також тим, що проблема адміністративно-правового регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні не отримала належного теоретичного дослідження у працях фахівців з юридичних наук у цілому й адміністративного права зокрема.

Науково-теоретичною базою дослідження стали праці В. Б. Авер'янова, В. М. Бевзенка, В. В. Галунька, Т. О. Коломоець, Р. С. Мельника, С. Г. Стеценка та інших фахівців у галузі адміністративного права, в яких визначено сутність таких фундаментальних правових категорій, як адміністративно-правове регулювання, суб'єкти адміністративно-правового регулювання, контроль і нагляд тощо. У роботі використано праці З. С. Гладуна, Б. О. Логвиненка, Г. В. Муляр, А. П. Подаваленка, І. Я. Сенюти, В. Ю. Стеценко, В. І. Теремецького, І. В. Чеховської, Г. П. Шуст та інших учених, що дозволило проаналізувати сучасний стан адміністративно-правового забезпечення протидії інфекційним та іншим небезпечним захворюванням в Україні.

Під час підготовки роботи було проаналізовано праці зарубіжних авторів D. M. Bishai, A. Bosman, P. Bovier, Y. Choi, C. Dvorak, L. Herzig, S. Kwon, R. Reintjes, K. J. Yoo та інших з метою визначення позитивного досвіду адміністративно-правового регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в зарубіжних країнах і можливостей його імплементації в Україні.

Суспільні відносини, що виникають у сфері правової протидії соціально небезпечним захворюванням, досліджував М. М. Купалов у роботі «Адміністративно-правове регулювання протидії соціально небезпечним хворобам в Україні» (2014 р.), проте науковець не враховував контрольно-наглядові заходи. Об'єктом дослідження О. О. Лавриненка були суспільні відносини, що виникають у зв'язку із профілактичною діяльністю у сфері охорони здоров'я («Адміністративно-правове регулювання профілактичної діяльності у сфері охорони здоров'я», 2015 р.). Ключові засади адміністративно-правового регулювання організації охорони здоров'я при соціально небезпечних захворюваннях були предметом дослідження Д. М. Шатковської («Адміністративно-правове регулювання організації охорони здоров'я при соціально небезпечних захворюваннях», 2016 р.), однак учена не приділила уваги окремим елементам адміністративно-правового регулювання. Наукові здобутки названих та інших науковців стали підґрунтям для формування перспективних напрямів удосконалення адміністративно-правового регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні.

Визнаючи вагомий науковий доробок і наукову цінність існуючих досліджень, присвячених вирішенню окремих теоретичних і практичних проблем забезпечення епідеміологічного благополуччя в Україні, необхідно констатувати, що зміни в законодавстві, зумовлені переглядом організації протидії епідемічним загрозам, обумовлюють актуальність і необхідність проведення комплексного наукового дослідження, присвяченого проблемам епідеміологічного контролю та нагляду в Україні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження спрямоване на реалізацію Плану заходів з реалізації Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я на період до 2020 року, затвердженого Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 821-р, рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13.03.2020 «Про невідкладні заходи щодо забезпечення національної безпеки в умовах спалаху гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2», введеного в дію Указом Президента України від 13.03.2020 № 87/2020, а також Пріоритетних напрямів наукових досліджень Університету сучасних знань на 2017–2022 рр. (протокол Вченої ради Університету сучасних знань № 3 від 08.12.2016).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є визначення сутності й особливостей адміністративно-правового регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні, а також розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо його вдосконалення.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких *завдань*:

– проаналізувати епідеміологічне благополуччя як об'єкт адміністративно-правового регулювання;

– охарактеризувати стан нормативно-правового регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні;

- визначити поняття та розкрити зміст епідеміологічного контролю та нагляду в Україні;
- надати загальну характеристику системі епідеміологічного контролю та нагляду в Україні;
- виокремити форми і методи діяльності органів публічної адміністрації щодо забезпечення епідеміологічного контролю та нагляду в Україні;
- охарактеризувати окремі заходи епідеміологічного контролю та нагляду в Україні, а також процедури їх реалізації;
- проаналізувати досвід зарубіжних країн у забезпеченні епідеміологічного контролю та нагляду;
- визначити пріоритетні напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері забезпечення епідеміологічного благополуччя в Україні.

Предмет дослідження становить адміністративно-правове регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційного дослідження є поєднання загальнофілософських, загальнонаукових і спеціальних методів, застосування яких обумовлене специфікою адміністративно-правового регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні. За допомогою діалектичного методу визначено сучасний стан системи епідеміологічного контролю та нагляду (підр. 1.1, 2.1, 3.2). Використання формально-логічного методу дозволило проаналізувати понятійний апарат, сутність, ознаки й особливості адміністративно-правового регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні, здійснити класифікацію форм і методів діяльності органів публічної адміністрації щодо його забезпечення (підр. 1.3, 2.2, 2.3). За допомогою системного методу охарактеризовано систему епідеміологічного контролю та нагляду, розкрито пріоритетні напрями вдосконалення цієї діяльності в Україні (підр. 2.1, 2.3, 3.2). Компаративний метод використано для вивчення досвіду зарубіжних країн у забезпеченні епідеміологічного контролю та нагляду, а також можливостей його імплементації в Україні (підр. 3.1). Методи дедукції, індукції та статистичний метод застосовано під час узагальнення й аналізу емпіричної інформації за тематикою дослідження (розділи 1–2). Закони формальної логіки щодо послідовності, визначеності, несуперечності й обґрунтованості наукових суджень і авторських позицій використано під час формулювання висновків та пропозицій відповідно до мети дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших в Україні комплексних досліджень, пов'язаних із вивченням адміністративно-правового регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні. В межах дисертаційного дослідження отримано результати, що характеризуються науковою новизною:

вперше:

- визначено поняття епідеміологічного благополуччя як автономного об'єкта адміністративно-правового регулювання. Епідеміологічне благополуччя запропоновано розуміти як самостійний об'єкт, який входить до сфери охорони

здоров'я та спрямований на підтримку публічного здоров'я на максимально досяжному рівні завдяки запобіганню і контролю за поширенням інфекційних та інших соціально небезпечних захворювань;

– охарактеризовано систему епідеміологічного контролю та нагляду в Україні як сукупність взаємопов'язаних суб'єктів їх здійснення, окреслено роль кожного органу влади в досліджуваній сфері;

– обґрунтовано, що система запобігання і протидії інфекційним захворюванням в Україні перебуває на стадії реформування і характеризується недосконалою нормативно-правовою базою, невизначеністю суб'єктів запобігання і протидії інфекційним захворюванням, способи і заходи запобігання і протидії інфекційним захворюванням переважно мають примусовий характер, мають місце численні порушення права на охорону здоров'я, прав особи на свободу та особисту недоторканість і свободу пересування;

удосконалено:

– наукову позицію щодо доцільності перегляду: а) технологічного регламенту виготовлення вакцин, що дозволить оновити основні вимоги щодо розробки, виробництва, безпеки, ефективності та введення в обіг вакцин, які містять фенол, алюміній і ртуть, з метою досягнення безпечної концентрації цих речовин в організмі людини; в) вимог до лікарських засобів (вакцин); б) методики контролю якості лікарських засобів (вакцин);

– позицію щодо доцільності створення Національної експертної технічної групи з питань імунопрофілактики, до повноважень якої мають входити: здійснення контролю за відповідністю імунобіологічних препаратів, що застосовуються в медичній практиці, вимогам нормативно-правових актів і міжнародних стандартів; координація дій щодо вакцинації населення; надання консультації розробникам, керівникам програм із питань імунізації та вакцинації населення; інформування населення (надання повної та достовірної інформації через ЗМІ, мережу Інтернет) про виробників вакцин, зміст процедури, наслідки вакцинації; взаємодія з такими ж групами, створеними в зарубіжних країнах;

– уявлення про зміст епідеміологічного контролю та епідеміологічного нагляду через диференційовану оцінку їх категоріально-нормативного наповнення, що забезпечує розмежування і диференціацію понять «епідеміологічний контроль» та «епідеміологічний нагляд»;

– розуміння нормативно-правового регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні як такого, що є міжгалузевим поєднанням норм міжнародного, конституційного, адміністративного та кримінального права;

дістали подальшого розвитку:

– пропозиції щодо доцільності посилення адміністративної відповідальності посадових осіб органів Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками і Міністерства охорони здоров'я України шляхом збільшення розміру стягнення у вигляді штрафу та введення додаткових санкцій за неналежне виконання ними обов'язків, визначених у законодавстві України, або бездіяльність таких посадових осіб;

– обґрунтування необхідності розробки законодавчих механізмів розширення доступу до лікування за умов пандемії. Запропоновано закріплення поняття «договір керованого доступу» в національному законодавстві та розроблення механізму його реалізації;

– пропозиції щодо доцільності ухвалення проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо реформи патентного законодавства)», який регулює примусове ліцензування та використання винаходів в інтересах суспільства за надзвичайних обставин;

– розуміння змісту й сутності форм і методів діяльності органів публічної адміністрації у сфері здійснення епідеміологічного контролю та нагляду. З огляду на специфічний набір форм і методів діяльності різних органів публічної адміністрації визначено ключові напрями діяльності органів публічної адміністрації у сфері забезпечення епідеміологічного благополуччя та наголошено на відмінностях і взаємодоповненні цих органів.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що їх може бути використано у: *науково-дослідній сфері* – основні положення дослідження спрямовані на подальшу розробку проблем адміністративно-правового регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні (*довідка про впровадження результатів дисертаційного дослідження у науково-дослідну діяльність Науково-дослідного інституту публічного права від 26.04.2021*); *правотворчій сфері* – під час розробки й удосконалення актів національного законодавства, за допомогою яких здійснюється правове регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні; *правозастосовній практиці* – для вдосконалення діяльності суб'єктів епідеміологічного контролю та нагляду в Україні; *освітньому процесі* – під час підготовки підручників і навчальних посібників з дисциплін «Адміністративне право», «Екологічне право», «Медичне право», а також на курсах підвищення кваліфікації медичних працівників, службовців Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (*акт впровадження результатів дисертаційного дослідження в освітній процес Університету сучасних знань від 19.04.2021*).

Особистий внесок здобувача. Усі теоретичні положення і висновки, що виносяться на захист, ґрунтуються на власних дослідженнях автора. В опублікованій у співавторстві з В. І. Теремецьким науковій праці обсяг авторського внеску становить не менше 65 %.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження оприлюднено дисертантом на таких науково-практичних конференціях: «Правові механізми забезпечення та захисту прав і свобод людини і громадянина, інтересів суспільства та держави» (м. Харків, 14 червня 2019 р.), «Правова доктрина, правоутворення та правозастосування: проблеми зв'язку та шляхи розвитку» (м. Харків, 11 жовтня 2019 р.), «Концепція соціальної безпеки в Україні» (м. Харків, 6 листопада 2020 р.), «Людина, суспільство, держава: актуальні питання правового регулювання взаємодії» (м. Київ, 10 жовтня 2020 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення і висновки дисертації викладено у 9 наукових публікаціях, серед яких 4 статті опубліковано в наукових фахових

виданнях України, 1 – в іноземному науковому періодичному виданні, та 4 тезах доповідей за результатами науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з основної частини (вступ, 3 розділи, які включають в себе 8 підрозділів, висновки), списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 234 сторінки. Список використаних джерел містить 303 найменування на 30 сторінках, 3 додатки викладено на 5 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, наголошено на зв'язку роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету і завдання дисертації, нормативну основу й емпіричну базу, перераховано використані наукові методи дослідження, сформульовано наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, зазначено особистий внесок здобувача та апробацію матеріалів дисертації, її структуру й обсяг.

Розділ 1 «Теоретико-правові засади адміністративно-правового регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні» складається з трьох підрозділів, в яких розкрито теоретичні аспекти правового регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні.

У *підрозділі 1.1 «Епідеміологічне благополуччя як об'єкт адміністративно-правового регулювання»* розглянуто епідеміологічне благополуччя з урахуванням обставин, що підкреслюють важливість його ідентифікації як складової сфери охорони здоров'я.

Встановлено, що епідеміологічне благополуччя як об'єкт адміністративно-правового регулювання об'єднує такі групи однорідних відносин: 1) удосконалення норм чинного законодавства; 2) встановлення карантинних обмежень та протиепідемічних заходів; 3) обіг лікарських засобів і виробів медичного призначення; 4) організація та проведення лікувальних заходів; 5) організація та проведення превентивних заходів; 6) контрольна-наглядова діяльність; 7) реалізація заходів юридичної відповідальності. Вказано на тісний зв'язок, але не тотожність понять «санітарний» та «епідеміологічний». З'ясовано, що стан епідеміологічного благополуччя сьогодні має чітку належність до населення і має застосовуватися відносно стану публічного здоров'я. Підкреслено, що стан епідеміологічного благополуччя не формується відособлено, а навпаки, зазнає впливу різноманітних чинників, зокрема сприятливого стану навколишнього природного середовища, достатнього економічного підґрунтя, погодних і кліматичних умов, густоти населення тощо. Наголошено, що увага до здоров'я кожної особи дозволить сформувати систему публічного здоров'я, яка буде стійкою до дії несприятливих чинників (сезонних, соціальних та інфекційних захворювань).

У *підрозділі 1.2 «Нормативно-правове регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні»* з'ясовано, що, говорячи про нормативно-правове регулювання певної сфери суспільних відносин, учені дають її характеристику з огляду на зміст поняття «правове регулювання».

Вивчено основні підходи до визначення поняття «правове регулювання», зокрема в розрізі його співвідношення із суміжними категоріями «правові засади» й «адміністративно-правові засади». Поняття «нормативно-правове регулювання» розглянуто в широкому та вузькому розуміннях. У широкому розумінні йдеться про категоріальне наповнення (мета, принципи, джерела, механізм правового регулювання тощо) та норми права як обов'язкові, формально визначені, цілісні, логічно завершені правила загального характеру, що відповідають визнаній у суспільстві мірі свободи, рівності і справедливості, встановлені чи санкціоновані державою або іншим уповноваженим суб'єктом правотворчості з метою регулювання суспільних відносин та забезпечуються ними, враховуючи можливість застосування примусу. У вузькому розумінні йдеться про норми права, що регламентують лише певне правове явище, знаходять своє вираження головним чином у нормативно-правових актах. Підкреслено, що вузький підхід до визначення поняття є більш прийнятним у контексті традиційних уявлень про норму права та нормативно-правовий акт, що цілком відповідає дослідженню нормативно-правового регулювання в межах представленого дослідження

Досліджено основні нормативно-правові акти, які регулюють суспільні відносини у сфері епідеміологічного контролю та нагляду в Україні залежно від рівня їх юридичної сили. На підставі цього визначено ключові ознаки, які розкривають зміст нормативно-правового регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні.

Підрозділ 1.3 «Поняття і зміст епідеміологічного контролю та нагляду в Україні» присвячено розкриттю епідеміологічного контролю та нагляду через структурні елементи їх змісту, а саме об'єкт, суб'єкт і сутність (функціональна складова), до якої входять види, форми, методи, способи та засоби їх здійснення.

Встановлено, що об'єкт епідеміологічного контролю охоплює внутрішню та зовнішню діяльність суб'єктів, які забезпечують епідеміологічне благополуччя населення, а саме: освоєння бюджетних коштів і коштів фізичних та юридичних осіб; функціонування медичних закладів, що безпосередньо протидіють інфекційним хворобам та їх наслідкам; виконавська дисципліна в медичних закладах, підприємствах, установах і організаціях, що належать до системи МОЗ України. Об'єктом епідеміологічного нагляду визначено лише інформацію, отриману з публічних джерел або за спеціальними запитами та зверненнями, про зовнішню діяльність суб'єктів, які реалізують державну політику у сфері забезпечення епідеміологічного благополуччя на території держави. До системи суб'єктів епідеміологічного контролю віднесено Верховну Раду України, Кабінет Міністрів України, МОЗ України, Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, Національну поліцію України та суди. З'ясовано, що епідеміологічний нагляд здійснюється фізичними та юридичними особами, а також їх об'єднаннями (громадськими спілками та/або організаціями).

Класифікацію епідеміологічного контролю та нагляду в Україні запропоновано здійснювати за: суб'єктами реалізації; векторним спрямуванням; періодом реалізації; характером і часом проведення відповідної діяльності;

діапазоном об'єкта епідеміологічного контролю та епідеміологічного нагляду; локалізацією; способом проведення; наявністю чи відсутністю автоматизованих процесів; періодичністю здійснення таких заходів; зовнішнім відображенням (формою) діяльності.

Розділ 2 «Сучасний стан адміністративно-правового регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні» складається з трьох підрозділів, які розкривають сучасну систему заходів епідеміологічного контролю та нагляду в Україні й особливості їх реалізації.

У підрозділі 2.1 «Загальна характеристика системи епідеміологічного контролю та нагляду в Україні» досліджено повноваження різних органів влади щодо здійснення епідеміологічного контролю. Виділено дві групи суб'єктів здійснення епідеміологічного контролю та нагляду: загальні та спеціальні. Проведено аналіз понять «контроль» і «нагляд», в результаті якого наголошено на їх розмежуванні, а не ототожненні у сфері епідеміологічного благополуччя.

Запропоновано під системою епідеміологічного контролю та нагляду розуміти ієрархічну сукупність суб'єктів контрольно-наглядової діяльності, які забезпечують функціонування державних і недержавних органів з метою здійснення останніми законодавчо передбаченого переліку заходів щодо підтримання епідеміологічного благополуччя населення. Наголошено на проблемах нормативного регулювання діяльності суб'єктів епідеміологічного контролю в сучасний період.

При проведенні аналізу суб'єктного складу епідеміологічного контролю та нагляду акцентовано увагу на недоцільності його обмеження виключно вищими органами влади в Україні. З огляду на загальний характер повноважень таких органів зроблено висновок, що саме до їх компетенції належить формування державної політики в цьому напрямі, тоді як реалізація заходів контролю і нагляду покладається на спеціальних суб'єктів.

Підрозділ 2.2 «Форми і методи діяльності органів публічної адміністрації щодо забезпечення епідеміологічного контролю та нагляду в Україні» присвячено правовому аналізу й уточненню зовнішніх виявів діяльності органів публічної адміністрації щодо епідеміологічного контролю та нагляду.

З'ясовано, що форми епідеміологічного контролю та нагляду є зовнішнім виявом реалізації повноважень органів публічної адміністрації у сфері епідеміологічного контролю та нагляду, які безпосередньо виявляються в комплексі дій або заходів окремих фізичних чи юридичних осіб. Методи забезпечення епідеміологічного контролю та нагляду визначено як сукупність способів і засобів діяльності органів публічної адміністрації, які мають нормативне закріплення і забезпечують досягнення мети такої діяльності – епідеміологічного благополуччя населення. Розкрито зміст взаємозв'язку правових та організаційних форм здійснення епідеміологічного контролю і нагляду з огляду на те, що організаційні форми забезпечення епідеміологічного контролю та нагляду передбачають створення відповідних умов для ефективної

реалізації правових форм. Запропоновано критерії класифікації правових та організаційних форм забезпечення епідеміологічного благополуччя.

Серед класичних методів управління виокремлено ті, пріоритетність яких у умовах поширення коронавірусної хвороби COVID-19 є беззаперечною. Акцентовано, що контрольна діяльність характеризується переважно імперативним впливом, використанням методу примусу. Епідеміологічний контроль та нагляд передбачають постійне застосування імперативних методів впливу на підконтрольні або піднаглядні об'єкти, однак реформування органів публічної адміністрації актуалізує більш широке використання методів переконання, адже саме їх реалізація призводить до стійкого та надійного позитивного результату.

У підрозділі 2.3 *«Характеристика окремих заходів епідеміологічного контролю і нагляду в Україні та процедури їх реалізації»* приділено увагу визначенню та характеристиці контрольних-наглядних епідеміологічних заходів залежно від суб'єкта їх здійснення.

Запропоновано поділити весь комплекс дій суб'єктів публічної адміністрації у сфері здійснення епідеміологічного контролю та нагляду на кілька великих груп, які варто розглядати окремо. До таких груп віднесено: заходи з нормативного закріплення положень щодо відповідних обмежень до суб'єктів суспільних відносин, пов'язаних із забезпеченням епідеміологічного благополуччя; заходи з організації та проведення дозвільної діяльності; заходи з реалізації відповідних положень законодавства у формі виконання певних дій; діяльність щодо постійного моніторингу підконтрольних суб'єктів і проведення перевірок; виявлення правопорушень у сфері епідеміологічного контролю та нагляду; заходи науково-дослідницького характеру; інші заходи. Проаналізовано повноваження ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України» як спеціального суб'єкта здійснення епідеміологічного контролю та нагляду. Зроблено висновок, що в контексті широкого тлумачення змісту понять епідеміологічного контролю та нагляду заходи організаційного, матеріально-технічного, забезпечувального характеру слід також відносити до відповідного механізму.

Доведено необхідність удосконалення як нормативної, так і інституційної складової здійснення епідеміологічного контролю та нагляду в Україні. Обґрунтовано, що діяльність ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України» та Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів як спеціально уповноважених суб'єктів здійснення епідеміологічного контролю та нагляду вимагає більш детальної нормативно-правової регламентації.

Розділ 3 «Удосконалення адміністративно-правового регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні» складається з двох підрозділів, у яких розкрито зарубіжний досвід забезпечення епідеміологічного контролю та нагляду і визначено перспективні напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні.

У підрозділі 3.1 «Досвід зарубіжних держав у забезпеченні епідеміологічного контролю та нагляду» вивчено позитивний досвід забезпечення епідеміологічного контролю та нагляду інших країн і можливості його імплементації в Україні.

Встановлено, що епідеміологічний контроль і нагляд у США, Нідерландах, Швейцарії та Південній Кореї є частиною системи охорони здоров'я, що впливає на формування державної політики в цій сфері. Дані, отримані внаслідок здійснення епідеміологічного нагляду за інфекційними хворобами в зарубіжних країнах, стають основою для плануючо-прогностичної діяльності й оцінки програм профілактики та протидії інфекційним і неінфекційним захворюванням.

З'ясовано, що в зарубіжних країнах сформовано систему органів публічної адміністрації, які здійснюють епідеміологічний контроль і нагляд. Наголошено на важливій ролі органів місцевої влади в реалізації місцевого та регіонального контролю (Нідерланди), взаємодії між ланками влади (США, Нідерланди). У США і Нідерландах державні органи, які безпосередньо наділені повноваженнями щодо здійснення епідеміологічного контролю та нагляду, налічують багато центрів, що здійснюють епідеміологічний нагляд за різними напрямками. Епідеміологічний контроль і нагляд у зарубіжних країнах здійснюється постійно за допомогою різних систем спостереження та використанням найновітніших технологій. Важливу роль у здійсненні епідеміологічного контролю відіграє громадськість під час формування політики в цій сфері шляхом публічного обговорення проектів нормативно-правових актів, під час реалізації політики щодо надання рекомендацій з питань покращення системи охорони здоров'я (США, Нідерланди, Південна Корея), під час прийняття рішень щодо протидії надзвичайним ситуаціям (США, Нідерланди).

Доведено, що для успішного функціонування системи нагляду та контролю за інфекційними захворюваннями важливий баланс між різними її елементами: системою моніторингу з інформаційно-комунікативними технологіями, координацією діяльності суб'єктів, наявністю прав у медичних працівників на місцях проводити епідеміологічні розслідування із залученням представників органів влади, підтримкою місцевої влади у проведенні епідеміологічних досліджень.

У підрозділі 3.2 «Пріоритетні напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні» виокремлено напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні, що вбачаються найбільш перспективними для впровадження в державну політику.

Розглянуто окремі елементи системи запобігання і протидії інфекційним захворюванням на прикладі проведення імунопрофілактики та щеплення. Акцентовано увагу на тому, що в Україні не функціонує Національна технічна група з питань імунопрофілактики, яка мала бути створена ще у 2012 р. відповідно до Плану заходів МОЗ України щодо вдосконалення системи управління програмою імунізації. Також наголошено на доцільності створення Національної

експертної технічної групи з питань імунoproфілактики. Проаналізовано технологічний регламент виготовлення вакцин в Україні, доведено доцільність його перегляду. Визначено напрями вдосконалення національного законодавства щодо запровадження ефективного нормативно-правового механізму розширення доступу до лікування за умов епідемічних і пандемічних спалахів.

Обґрунтовано необхідність посилення адміністративної відповідальності посадових осіб МОЗ України відповідно до ст. 14 і абз. 2 ч. 1 ст. 15 Закону України «Про лікарські засоби», до повноважень яких віднесено здійснення контролю за якістю лікарських засобів та умовами їх виробництва, перевірку додержання вимог законодавства щодо якості лікарських засобів тощо.

Розглянуто механізм реалізації гарантій дотримання прав людини при проведенні обмежувальних заходів, пов'язаних із запровадженням режиму самоізоляції внаслідок поширення інфекційної хвороби COVID-19. Наголошено на випадках порушення конституційних гарантій дотримання прав людини за умови дії обмежувальних і протиепідемічних заходів.

ВИСНОВКИ

У висновках сформульовано основні результати дослідження, наведено наукові положення та результати, що вирішують важливе наукове завдання, яке полягає у визначенні сутності й особливостей адміністративно-правового регулювання контролю та нагляду в Україні.

1. Епідеміологічне благополуччя як об'єкт адміністративно-правового регулювання запропоновано розглядати в широкому та вузькому розуміннях (дуалістично). У широкому розумінні епідеміологічне благополуччя являє собою самостійний об'єкт, який входить до сфери охорони здоров'я та спрямований на підтримку публічного здоров'я на максимально досяжному рівні завдяки запобіганню і контролю за поширенням інфекційних та інших соціально небезпечних захворювань. У вузькому розумінні епідеміологічне благополуччя можна вважати відокремленою складовою сфери охорони здоров'я, правове регулювання якої забезпечується діяльністю спеціалізованих органів виконавчої влади та підпорядкованих їм установ (МОЗ України, Державної служби з питань безпечності харчових продуктів та захисту прав споживачів, Центру громадського здоров'я) з метою захисту населення від інфекційних хвороб, що включає в себе встановлення карантинних обмежень, закупівлю і надання населенню необхідних лікарських засобів та інших препаратів, медичного обладнання і виробів медичного призначення, організацію та проведення лікування і медичних процедур, удосконалення системи медичних установ, підвищення кваліфікації медичних працівників.

Обґрунтовано необхідність унесення змін і доповнень до чинного законодавства внаслідок субституції понять «епідеміологічний» та «епідемічний». Запропоновано доповнити ч. 3 ст. 49 Конституції України, виклавши її а такій редакції: «Держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту, а також сприяє досягненню максимально можливого рівня публічного

здоров'я. Держава забезпечує санітарне й епідеміологічне благополуччя населення України».

2. Розкрито зміст нормативно-правового регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні завдяки окресленню таких його основних ознак: 1) є одним із видів правового регулювання, який характеризується нормативністю; 2) є міжгалузевим поєднанням норм міжнародного, конституційного, адміністративного та кримінального права; 3) охоплює Конституцію України, міжнародні договори, ратифіковані Верховною Радою України, закони України та підзаконні нормативно-правові акти; 4) Конституція України як складова нормативно-правового регулювання епідеміологічного контролю та нагляду містить відповідні засади епідеміологічного контролю та нагляду в Україні; 5) міжнародні договори, які є частиною національного законодавства України, як складова нормативно-правового регулювання епідеміологічного контролю та нагляду містять фундаментальні положення, що закріплюють особливості епідеміологічного контролю та нагляду на міжнародному та національному рівнях; 6) за відсутності титульного нормативно-правового акта їх первинні норми, будучи закріпленими на законодавчому рівні, визначають окремі питання змісту і порядку реалізації епідеміологічного контролю та нагляду в Україні; 7) є основою для встановлення і надання характеристики структурних елементів змісту епідеміологічного контролю та нагляду в Україні; 8) їх положення не передбачають взаємоузгодженого врегулювання питань здійснення епідеміологічного контролю та нагляду в Україні.

3. Під епідеміологічним контролем запропоновано розуміти активний цілеспрямований вплив на роботу об'єкта контролю, що здійснюється Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, МОЗ України, Державною службою України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, Національною поліцією України та судами з метою перевірки зовнішньої та внутрішньо-організаційної діяльності органів, які мають компетенцію у сфері епідеміологічного благополуччя населення, щодо недопущення виникнення та поширення інфекційних хвороб, а також їх ефективного попередження і локалізації.

Епідеміологічний нагляд являє собою пасивне спостереження та моніторинг зовнішньої діяльності піднаглядних об'єктів уповноваженими суб'єктами, які забезпечують епідеміологічне благополуччя на території держави. Нагляд відбувається без втручання в організаційну діяльність, реалізується переважно фізичними та юридичними особами, а також їх об'єднаннями з метою недопущення відхилень і порушень у функціонуванні піднаглядних об'єктів.

Зміст епідеміологічного контролю та епідеміологічного нагляду розкрито через відповідні структурні елементи: об'єкт, суб'єкт і сутність (функціональна складова), до якої входять види, форми, методи, способи і засоби їх здійснення.

4. Під системою епідеміологічного контролю та нагляду розуміється комплекс взаємопов'язаних елементів, які визначають механізм реалізації заходів

епідеміологічного контролю та нагляду на території України. До основних елементів віднесено систему органів, діяльність яких тим чи іншим чином спрямовується на забезпечення реалізації контрольних або наглядових повноважень у сфері епідеміологічного благополуччя. Суб'єктами такої діяльності визначено загальні та спеціальні органи.

Наголошено, що забезпечення епідеміологічного благополуччя не є основною метою діяльності загальних суб'єктів (Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України), які реалізують інші повноваження в системі державного управління або суспільного життя. До загальних суб'єктів забезпечення епідеміологічного контролю віднесено керівників підприємств, установ та організацій, громадські організації, окремих громадян, які здійснюють окремі протиепідемічні заходи, спрямовані на забезпечення власного здоров'я та епідеміологічної безпеки в тому середовищі, де вони перебувають.

До спеціальних суб'єктів віднесено МОЗ України та Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, для яких здійснення епідеміологічного нагляду та контролю є основними завданнями їх функціонування. Додатково до системи суб'єктів здійснення епідеміологічного контролю та нагляду включено правоохоронні органи (Національну поліцію України, Службу безпеки України, органи прокуратури, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони та інші), діяльність яких переважно спрямована на виявлення та припинення правопорушень, що посягають на епідеміологічне благополуччя населення, притягнення винних до відповідальності, а також опосередковане здійснення превентивних і профілактичних заходів таких правопорушень.

5. Визначено, що головними формами здійснення епідеміологічного контролю та нагляду є правова й організаційна. Їх взаємозалежність і взаємообумовленість пояснюються «допоміжним» характером організаційних форм. Правові форми з огляду на їх сутність у процесі епідеміологічного контролю та нагляду і те, що переважна більшість суб'єктів – це органи влади, є базовими для реалізації зазначених повноважень. Нормативне закріплення всього порядку функціонування органів публічної адміністрації характеризує їх діяльність як таку, що реалізується переважно у правовій формі. Натомість до організаційної форми входить діяльність, що передуює реалізації правової форми, тобто створює умови для належної реалізації правових форм, знову ж таки через те, що діяльність органів влади має чітко визначатися законом і передбачає настання правового ефекту. У контексті епідеміологічного контролю та нагляду методи його забезпечення мають нормативне закріплення і забезпечують досягнення головної мети такої діяльності – епідеміологічного благополуччя населення.

6. Здійснено аналіз сутності і процедур окремих заходів епідеміологічного контролю та нагляду в Україні. Акцентовано увагу на різних за своєю природою заходах, які варто відносити до заходів контролю у сфері епідеміологічного

благополуччя. Наголошено на тому, що самоконтроль населення є важливою умовою досягнення належного рівня епідеміологічного благополуччя в умовах поширення коронавірусної хвороби COVID-19. Сукупність усіх заходів епідеміологічного контролю та нагляду варто розглядати як окремий дієвий механізм, форми діяльності якого обумовлені завданнями епідеміологічного контролю.

Комплекс заходів епідеміологічного контролю наразі є достатньо широким, що пояснюється різноманіттям сфер проведення контрольних заходів, відсутністю чітко визначеного переліку спеціалізованих інституцій, важливістю й необхідністю постійного здійснення таких заходів. Наголошено на можливому покращенні ситуації завдяки розмежуванню санітарних та епідеміологічних заходів у діяльності уповноважених суб'єктів як заходів загального (санітарні) та спеціалізованого (епідеміологічні) спрямування, багаторівневій трансформації системи розподілу повноважень між суб'єктами, на яких покладається забезпечення санітарного й епідеміологічного благополуччя.

7. На основі проведеного аналізу адміністративно-правового регулювання здійснення епідеміологічного контролю та нагляду у США, Нідерландах, Швейцарії, Південній Кореї сформульовано напрями вдосконалення чинного законодавства України. Наголошено на доцільності запозичення та імплементації в Україні позитивного досвіду названих вище країн щодо організації державно-приватного партнерства під час здійснення епідеміологічного контролю та нагляду, створення системи органів публічної адміністрації, які здійснюють епідеміологічний контроль і нагляд, а також координації такої діяльності і взаємодії між різними ланками суб'єктів владних повноважень, необхідності залучення громадськості до формування та реалізації державної політики у сфері епідеміологічного контролю та нагляду, здійснення постійного епідеміологічного контролю та нагляду з використанням найновітніших інформаційно-телекомунікаційних технологій.

8. Доведено та наголошено на неготовності України до раптового епідемічного спалаху інфекційної хвороби (не лише COVID-19) з огляду на такі обставини: відсутність підстав запровадження режиму обов'язкової самоізоляції (зобов'язання самоізолюватися було запроваджено змінами до Постанови Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 № 211, яка не є законом, що порушує норму ст. 33 Конституції України); відсутність правової визначеності, яка дозволяє обмежувати права лише за умови точності, передбачуваності і стабільного правового регулювання (в період з 11.03.2020 по 20.05.2020 було внесено 13 змін до згаданої вище Постанови Кабінету Міністрів України, 7 з яких стосувалися сутності зобов'язання щодо самоізоляції); необґрунтованість розміру адміністративних стягнень у вигляді штрафу.

Вказано на доцільність перегляду технологічного регламенту виготовлення вакцин, який дозволить оновити основні вимоги щодо розробки, виробництва, безпеки, ефективності та введення в обіг вакцин, що містять фенол, алюміній і ртуть, з метою досягнення безпечної концентрації цих речовин в організмі

людини; вимог до лікарських засобів (вакцин); методики контролю якості лікарських засобів (вакцин). Запропоновано доповнити Державну фармакопею України (II видання) таким напрямом розвитку: «Формування бази стандартів якості вакцин, які виробляються, реалізуються, застосовуються або ввозяться на територію України».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Хайнацький Є.С. Форми діяльності органів публічної адміністрації щодо забезпечення епідеміологічного контролю та нагляду в Україні. Актуальні проблеми правознавства. 2017. Вип. 1 (9). Т. 2. С. 69–75.

2. Хайнацький Є.С. Система суб'єктів епідеміологічного контролю в Україні. Європейські перспективи. 2018. № 4. С. 56–62.

3. Хайнацький Є.С. Зміст системи епідеміологічного контролю та нагляду в Україні. Право.ua. 2020. № 2. С. 224–231.

4. Teremetskyi V., Khainatskyi Ye. (2021). Epidemiological Well-Being of the Population as a Component of the State's National Security. Social and Human Sciences. Polish-Ukrainian scientific journal, 01(29). URL: <https://issn2391-4164.blogspot.com/p/22.html>

5. Хайнацький Є.С. Адміністративно-правове регулювання епідеміологічного благополуччя в Україні. Наукові записки. Серія: Право. 2021. Вип. 10. С. 93–98.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Хайнацький Є.С. Класифікація епідеміологічного контролю та нагляду в Україні. Правові механізми забезпечення та захисту прав і свобод людини і громадянина, інтересів суспільства та держави: тези доп. учасників наук.-практ. конф. (Харків, 14 черв. 2019 р.). С. 158–161. URL: https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20190614/article/view/khainatskyi

7. Хайнацький Є.С. Методи здійснення епідеміологічного контролю та нагляду. Правова доктрина, правоутворення та правозастосування: проблеми зв'язку та шляхи розвитку: тези доп. учасників наук.-практ. конф. (Харків, 11 жовт. 2019 р.). С. 166–169. URL: https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20191011/article/view/khainatskyi

8. Хайнацький Є.С. Правове регулювання сфери санітарно-епідеміологічного благополуччя населення: проблеми термінологічного наповнення. Концепція соціальної безпеки в Україні: тези доп. учасників наук.-практ. конф. (Харків, 6 лист. 2020 р.). С. 60–61. URL: https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20201106/article/view/khainatskyi

9. Хайнацький Є.С. Проблеми забезпечення профілактики поширення епідемій та пандемій в Україні. Людина, суспільство, держава: актуальні питання правового регулювання взаємодії: тези доп. учасників. наук.-практ. конф. (Київ,

10 груд. 2020 р.). С. 15–17. URL: https://library.pp-ss.pro/index.php/ndippsn_20201210a/article/view/khainatskyi

АНОТАЦІЯ

Хайнацький Є.С. Адміністративно-правове регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні. – *Кваліфікована наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Сумський державний університет, Суми, 2021.

Дисертацію присвячено дослідженню змісту й особливостей адміністративно-правового регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні. Запропоновано авторські дефініції понять «епідеміологічне благополуччя», «стан епідеміологічного благополуччя», «епідеміологічний контроль», «епідеміологічний нагляд», «форми епідеміологічного контролю та нагляду» тощо. Проаналізовано епідеміологічне благополуччя як об'єкт адміністративно-правового регулювання. Охарактеризовано нормативно-правове регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні й розкрито його основні ознаки. Визначено поняття і зміст епідеміологічного контролю та нагляду в Україні. Надано загальну характеристику системі епідеміологічного контролю та нагляду в Україні. Виокремлено форми і методи діяльності органів публічної адміністрації щодо забезпечення епідеміологічного контролю та нагляду в Україні. Охарактеризовано окремі заходи епідеміологічного контролю та нагляду в Україні та процедури їх реалізації. Визначено пріоритетні напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання епідеміологічного контролю та нагляду в Україні. Проаналізовано позитивний досвід зарубіжних країн (США, Нідерланди, Швейцарія, Південна Корея) в забезпеченні епідеміологічного контролю та нагляду та можливості його імплементації в Україні. Підготовлено пропозиції для вдосконалення національного законодавства в досліджуваній сфері.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, епідеміологічний контроль, епідеміологічний нагляд, епідеміологічне благополуччя, сфера охорони здоров'я, заходи епідеміологічного контролю та нагляду, санітарно-епідеміологічна служба, інфекційні хвороби, адміністративна відповідальність, система.

АННОТАЦИЯ

Хайнацкий Е.С. Административно-правовое регулирование эпидемиологического контроля и надзора в Украине. – *Квалификационный научный труд на правах рукописи.*

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право, информационное право. – Сумской государственной университет, Сумы, 2021.

Диссертация посвящена исследованию сущности и особенностей административно-правового регулирования эпидемиологического контроля и надзора в Украине. Предложены авторские дефиниции понятий «эпидемиологическое благополучие», «состояние эпидемиологического благополучия», «эпидемиологический контроль», «эпидемиологический надзор», «формы эпидемиологического контроля и надзора» и т.д. Проанализировано эпидемиологическое благополучие как объект административно-правового регулирования. Осуществлена характеристика нормативно-правового регулирования эпидемиологического контроля и надзора в Украине и раскрыты его основные признаки. Определены понятия и содержание эпидемиологического контроля и надзора в Украине. Дана общая характеристика системы эпидемиологического контроля и надзора в Украине. Выделены формы и методы деятельности органов публичной администрации по обеспечению эпидемиологического контроля и надзора в Украине. Охарактеризованы отдельные мероприятия эпидемиологического контроля и надзора в Украине и процедуры их реализации. Определены приоритетные направления совершенствования административно-правового регулирования эпидемиологического контроля и надзора в Украине. Проанализирован положительный опыт зарубежных стран (США, Нидерланды, Швейцария, Южная Корея) в обеспечении эпидемиологического контроля и надзора на предмет его имплементации в Украине. Подготовлены предложения по совершенствованию национального законодательства в исследуемой сфере.

Ключевые слова: административно-правовое регулирование, эпидемиологический контроль, эпидемиологический надзор, эпидемиологическое благополучие, сфера здравоохранения, меры эпидемиологического контроля и надзора, санитарно-эпидемиологическая служба, инфекционные болезни, административная ответственность, система.

SUMMARY

Khainatskyi Ye., S. Administrative and Legal regulation of Epidemiological Control and Surveillance in Ukraine. – *Qualifying scientific work as the manuscript.*

The thesis for a candidate degree by the specialty 12.00.07 – administrative law and procedure; financial law; informational law. – Sumy State University. – Sumy, 2021.

The dissertation is focused on studying the content and specific features of administrative and legal regulation of Epidemiological Control and Surveillance in Ukraine.

The main features of normative and legal regulation of epidemiological control and surveillance in Ukraine have been revealed. The structural elements of epidemiological control and epidemiological surveillance are defined: the object, subject and content, which include types, forms, methods, techniques and means of its implementation.

It has been noted that the object of epidemiological control covers the internal and external activities of the subjects that ensure the epidemiological well-being of the

population. It has been emphasized that the object of epidemiological surveillance is only information obtained from public sources or in terms of special inquiries and appeals about the external activities of the subjects that implement the state policy in the field of ensuring epidemiological well-being in the country.

The system of subjects of epidemiological control includes: the Verkhovna Rada of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine, the Ministry of Health of Ukraine, the State Food and Consumer Service, the National Police of Ukraine and the courts. Epidemiological surveillance is carried out by individuals and legal entities, as well as their associations (public associations and / or organizations).

The types of epidemiological control and surveillance in Ukraine have been outlined within the functional component in accordance with the formulated classification criteria.

The author has formulated own definition of the terms of “epidemiological control” and “epidemiological surveillance”. Their characteristic has been carried out. The system of epidemiological control and surveillance in Ukraine has been analyzed and its main features have been singled out.

The author has carried out the analysis of the forms and methods of activity of public administration agencies in regard to guaranteeing epidemiological control and surveillance. The author has suggested own understanding of the essence, types, forms and methods of activity in the researched sphere. Measures of epidemiological control and surveillance in Ukraine have been characterized.

It has been established that epidemiological surveillance and control in the United States, the Netherlands, Switzerland, and South Korea is a part of the health care system that influences public health policy-making. The data obtained from the implementation of epidemiological surveillance of infectious diseases in foreign countries become the basis for planning and evaluation of programs for the prevention and fight against infectious and non-infectious diseases.

Epidemiological surveillance and control in foreign countries is carried out on the basis of public-and private partnership.

It has been proved that the system of prevention and counteraction to infectious diseases in Ukraine is at the stage of reforming and it is characterized by an imperfect regulatory base; uncertainty of the subjects that prevent and counteract to infectious diseases; methods and measures to prevent and combat infectious diseases are mostly coercive; there are numerous violations of human rights to health care, rights to liberty and personal integrity and freedom of movement. The expediency of creating the National Expert Technical Group on Immunoprophylaxis has been substantiated. The author has suggested a new wording of Part 4 of the Art. 27 of the Law of Ukraine “On protection of the population from infectious diseases”.

The author has proved the expediency of strengthening administrative liability of officials of the State Service of Ukraine for Medicinal Products and Drug Control and the Ministry of Health of Ukraine by increasing the fine rate and imposing additional sanctions for improper performance of duties under Ukrainian law or omission of such officials.

The author has substantiated the need to revise the technological regulations for the production of vaccines, which will assist to update the basic requirements for the development, production, safety, efficacy and introduction of vaccines containing phenol, aluminum and mercury in order to achieve a safe concentration of these substances in humans; requirements for medicinal products (vaccines); methods of control over the quality of medicinal products (vaccines). It has been offered to supplement the State Pharmacopoeia of Ukraine (2-d edition) with the following direction of the development: “Formation of the quality standards base for vaccines that are produced, sold, used or imported into the territory of Ukraine”.

It has been established that Ukraine has no legislative mechanisms to expand access to medical care under quarantine and restrictive measures. It has been offered to enshrine the concept of “controlled access agreement” in the Law of Ukraine “On Medicinal Products” and to develop a mechanism for its implementation. The author has supported proposition on the expediency of adopting the draft Law of Ukraine “On Amending Certain Legislative Acts of Ukraine (Regarding the Reform of Patent Legislation)”, which regulates compulsory licensing and use of inventions in the interests of society in emergency circumstances.

Key words: administrative and legal provision, epidemiological monitoring, epidemiological surveillance, epidemiological well-being, health care sector, measures of epidemiological control and surveillance, Sanitary and Epidemiological Service, infectious diseases, administrative liability, system.

Підписано до друку 19.08.2021 р.
Формат 60х90/16. Ум. друк. арк. 1,1.
Обл.-вид. арк. 0,0 Гарнітура Times.
Тираж 100 пр. Зам. № 218/77.
Віддруковано у видавництві «Ярославна».
40030, м. Суми, вул. Горького, 2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи: серія ДК, № 332
від 09.02.2001 р.